

A 21. századi
felnőtt tanulás
kiáltványa

A tanulás hatalma és öröme



EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS



A 21. századi felnőtt tanulás *kiáltványa*

A tanulás hatalma és öröme

Az Európai Szövetség a Felnőttképzésért (EAEA) ezzel a kiáltvánnyal javasolja egy Tanuló Európa létrehozását: egy olyan Európát, amely képes pozitívan kezelni a jövőt, minden szükséges készséggel, tudással és kompetenciával. Javasoljuk, hogy az egész Európára kiterjedő erőfeszítéseket tegyünk egy lépéssel feljebb, olyan tudásalapú társadalom kifejlesztése érdekében, amely képes kezelni korunk kihívásait. Ez most fenntartható beruházásokat igényel - európai, nemzeti, regionális és helyi szinten - a felnőttképzés terén. Ez sok szempontból hosszú távon megtérül: versenyképesség, jólét, egészséges népesség, növekedés, egyenlőség, fenntarthatóság és még sok más.

A felnőttképzés segít megváltoztatni az életünket és átalakítani a társadalmat - gyakorlása emberi jog és közzj. Az EAEA úgy véli, hogy a felnőttkori tanulást és oktatást európai szinten kell megerősíteni. Kiáltványunk felvázolja, hogy a felnőttképzés hogyan járul hozzá Európa pozitív

irányú fejlődéséhez. Ehhez azonban a felnőttképzési szervezetekbe és a felnőtt tanulókbá történő komoly állami befektetésekre van szükség. A felnőttképzést egyértelműen kell meghatározni az egész életen át tartó tanulás átfogó stratégiáján belül, amely figyelembe veszi és ugyanolyan fontosságot tulajdonít a tanulás minden (azaz formális, nem-formális és informális) szektorának és formájának.

Ezzel a kiáltvánnyal egyrészt a felnőttképzés átalakító lehetőségeit, másrészt a tanulás pozitív tapasztalatait szeretnénk hangsúlyozni. A tanulás értékét nem mindig látjuk például rossz iskolai tapasztalatok, pénz- vagy időhiány miatt. Az EAEA hangsúlyozni kívánja a pozitív hatásokat és előnyöket. Tudjuk, hogy ez a legjobb módszer a tanulástól legtávolabb lévőkhöz vonzására.

Kihívások és válaszok

A felnőttképzés kulcsfontosságú a mai Európa bizonyos kihívásainak a kezeléséhez. Európa növekvő egyenlőtlenségekkel szembesül nemcsak az emberek, hanem az Európán belüli régiók és országok tekintetében is. Egyre több európai állampolgár vonja kétségbe az európai értékeket és a liberális demokráciát azáltal, hogy idegengyűlölő és Európa-ellenes pártokra szavaz. Nagyon fontos, hogy a felnőttkori tanulás révén ők is résztvevői legyenek a tanácskozó (deliberatív) demokráciának.

A demográfiai változások miatt változik Európa népessége - a lakosság elöregszik, ugyanakkor szeretnének hosszabb ideig aktívak és egészségesek maradni. Sok olyan régióban és országban, ahol jelentős változások történtek a foglalkoztatási lehetőségekben, és ahol kevés átképzési lehetőség adott, nagyon magas a munkanélküliség, különösen a legfiatalabbak és az idősebbek körében. A növekvő digitalizáció új készségeket és kompetenciákat követel az alkalmazottak, az állampolgárok és a fogyasztók részéről. Európa magas szintű migrációval szembesült, ami hatalmas kihívásokat jelent az európai

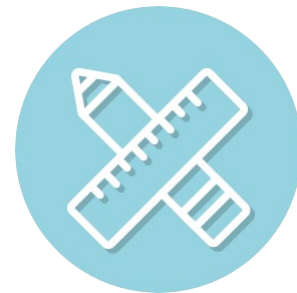
kormányoknak, valamint a koherencia szempontjából. Ez egyrészt az európai polgárok részéről érkező támogatás felíveléséhez, másrészt a kritikusok defenzív, vagy gyűlölködő reakciójához vezetett. Az éghajlatváltozás és más környezeti kihívások továbbra is veszélyeztetik Európa (és más földrészek) jövőjét, és fenntarthatóbb gazdaságokat, társadalmakat és életmódot tesznek szükségessé¹.

A felnőttképzés pozitív választ ad ezekre a kérdésekre, amely az egyén, de a társadalmak és a gazdaságok számára is előnyös. Szeretnénk-e egy innovatív, egyenlőbb, fenntartható Európát, amelyben az állampolgárok demokratikusan és aktívan vesznek részt; ahol az emberek rendelkeznek a képességekkel és tudással ahhoz, hogy egészségesen és produktívan élhessenek, dolgozhassanak és már fiatal koruktól egészen öreg korukig részt vehessenek a kulturális és polgári tevékenységekben? Az EAEA a következőkben olyan érveket, tanulmányokat, példákat és a tanulói történeteket mutat be, amelyek szemléltetik álláspontunkat (a témákat nem fontossági sorrendben soroljuk fel).



A (nem-formális) felnőttképzés kulcsfontosságú elvei

- A felnőttképzés közző, amely átformálja az életet és a társadalmat
- Mindenkinek rendelkeznie kell a magas színvonalú felnőttoktatáshoz való joggal és lehetőséggel
- Bárki tanulhat kortól és háttértől függetlenül
- Ösztönözzük az összes tanuló, különösen az alacsony alapképességekkel rendelkezők részvételét
- A felnőttképzés kulcsfontosságú feladata a hátrányos helyzetű tanulók elérése a „Máté” hatás elleni küzdelem érdekében
- A tanuló áll a tanulási lehetőségek kidolgozásának, módszertanának, folyamatának és eredményeinek középpontjában
- A nem-formális módszerek és módszertanok megerősítése a tanulók kreativitását, meglévő tudását és készségeit használja fel, és inspiráló tanulási tapasztalatokat kínál
- Szakmai oktatókra, tanárookra és személyzetre van szükség a megfelelő módszerek alkalmazásához, és a magas színvonalú ellátás és sikeres tanulói tapasztalat megalapozásához
- Kapacitásépítésre és innovációra van szükség a felnőttképzési szervezetekben, a tanulás, a tanítás, és a tanulók szükségleteiben beálló változások, valamint a társadalmi és gazdasági fejlődéshez való alkalmazkodás és ezek előrejelzése érdekében.
- Az együttműködés (regionális, európai, globális és intézményi szinten) kulcsfontosságú a felnőttoktatás láthatósága, valamint az egymástól való tanulás és az innováció átadása szempontjából



1) Nem akarjuk ezeket a kihívásokat fontosságuk szerint rangsorolni - ugyanolyan fontosságúnak tartjuk őket, és az ebben a dokumentumban jelölt sorrend nem utal semmilyen preferenciára.

2) Ez arra a tényre utal, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű embereknek általában kevesebb lehetőségük van részt venni a felnőttoktatásban.

Aktív állampolgárság és demokrácia



Az EAEA és tagszervezetei Európa és az európai értékek iránti elkötelezettség mellett állnak. Úgy gondoljuk, hogy a demokrácia, a kultúrák közötti párbeszéd, a társadalmi igazságosság és az együttműködés kulcsfontosságú a tisztelet, a részvétel és a kohézió Európájában. A demokráciának és az európai felnőttképzésnek közősek a gyökerei és közös a történelmük. A felnőttképzés jelentősen befolyásolta az európai demokratikus társadalmak fejlődését, ugyanakkor a demokratikus mozgalmak is befolyásolták a felnőttképzési intézmények fejlődését. Sok felnőttképzési szervezet emancipációs mozgalmak eredményeként jött létre (munkavállalók, nők, vallási szervezetek stb.).

A felnőttképzés a kritikus gondolkodás és a benne rejlő lehetőségek, az élénk és inspirált civil társadalom, valamint a tudás és a know-how fejlesztésének eszköze. A felnőttképzés teret nyújt az aktív állampolgárság fejlesztéséhez is. Szükségünk van a felnőttképzésre, hogy az reflektáljon a társadalmi helyzetekre és kihívásokra; hogy tanulhassunk az olyan uralkodó európai helyzetekből, mint például a növekvő radikalizálódás, a migráció és a társadalmi egyenlőtlenségek. Ezek a tények azt jelzik, hogy meg kell erősítenünk a demokratikus hozzáállást, a toleranciát és a tiszteletet. A kritikus gondolkodás szintén a digitális világ megértésének középpontjában áll, amely ugyanakkor magas szintű médiaműveltséget igényel.

A felnőttképzés erősíti és újjáépíti a civil társadalmat azáltal, hogy felébreszti a felelősséget, Európához és a demokratikus hagyományokhoz való tartozás érzését. A részvételi demokrácia csak a döntéshozatalhoz való széles körű részvétel, és az érdemi hozzájárulás, valamint a politikai és társadalmi kérdések kritikus értékelése révén valósítható meg.



Kutatási eredmények

Preston (2004) elemezte a felnőttképzés hatását a résztvevők polgári életére és az értékrendek kialakulására, különös tekintettel a toleranciára. Az egyéni oktatás iránti elkötelezettség előre jelzi a közéletben való részvételt, mert "minél több diák vesz részt az oktatásban, annál hajlandóbbak átlagosan pozitív szerepet játszani a közéletben". A felnőttképzés emellett a faji tolerancia növekedéséhez és a szavazásban való nagyobb részvétel valószínűségéhez vezet. Preston megállapította, hogy a tanulás hatással van az informális és formális polgári részvételre. Segíti az egyéneket társadalmi hálózataik felépítésében, fenntartásában, átalakításában, rekonstrukciójában és gazdagításában. A tanulás befolyásolja ezen kívül az értékek kialakulását is; a válaszadók például a tolerancia, a megértés és a tisztelet változásáról számoltak be. [\(http://discovery.ucl.ac.uk/10015019/\)](http://discovery.ucl.ac.uk/10015019/) A civil és társadalmi elkötelezettséget (CSE), mint tanulási eredményt az OECD is elemezte (Lásd <http://www.oecd.org/education/ceri/suprastithesocialoutcomesoflearning.htm>).



Jó gyakorlat

Az ukrán Regionális Hangok a Demokráciáért: „A párbeszéd eszközei a helyi közösségben” projekt keretében a Mikolajiv régió Fenntartható Fejlődés Klubja eszmecserét kezdeményezett a közösség energiafogyasztásának kérdéseivel kapcsolatban. Részt vettek a közösségi aktivisták, a helyi önkormányzat és a helyi média képviselői. A beszélgetést egy oktatási program és számos, az ökológiai és energiatakarékosági tényezőkről szóló tanfolyam keretében szervezték a helyi fejlődés érdekében, különféle érdekeltek bevonásával. A felnőttoktatás értékeinek tudatosítása a polgárok körében az oktatási elemek egy tágabb területi közösségi stratégiába történő beépítését eredményezte (2018 - 2026). Ez volt az ilyen első eset a közösségi támogató Felnőttképzési Központban, és így az első alkalom, hogy a felnőttképzés része lett a cselekvési tervnek Ukrajnában.

Egészség és jólát



Jelentős egyenlőtlenségek mutatkoznak az emberek egészségi állapotában és következésképpen a várható élettartamban is. Még a fejlettebb országokban is ez a helyzet, csak ott kisebb a különbség. Az egészség és az oktatás összefügg: az egész életen át tartó egészségünk és jólátunk fenntartásához szükségünk van az életünk során kialakult ismeretekre, készségekre, viselkedésre és attitűdökre. Társadalmaink egészsége az egész életen át tartó tanulástól függ.

A tanulás az embereket magabiztosabbá, hatékonyabbá teszi, és saját képességeik és készségeik tudatosabbá tételével olyan lehetőséget teremt, amely az életük és egészségük közben tartására irányuló képességeket növeli. A felnőttképzési tanfolyamok lehetőséget kínálnak az emberek személyes együttlétére, megerősítve így szociális hálóikat, amely döntő fontosságú a jólát szempontjából. Ezek az előnyök nemcsak személyes fejlődésükhöz és kiteljesedésükhöz járulnak hozzá, hanem nagyon pozitívan befolyásolják munkájukat is.

Az egészségnevelés fontos eredményekkel jár a lakosság megnövekedett egészségügyi szintje, a közegészségügyi rendszerek alacsonyabb költségei, valamint a pénzügyi bevételek szempontjából, mivel az egészségesebb népesség jobban és hosszabb ideig foglalkoztatható. Ezért az egészségügyi oktatás mindenkit érint, nem csupán a befogadó oldalon (pl. betegek, vagy tanulók), hanem a szolgáltatók oldalán is (pl. egészségügyi szakemberek, oktatási személyzet). Ez önmagában nem önálló, hanem több politikai területen átívelő kérdés, amelyet ilyenként kell felismernünk.



Kutatási eredmények

Az UNESCO harmadik felnőttkori tanulási és oktatási globális jelentése (GRALE, 2016³⁾ megjegyzi, hogy a magasabb végzettséggel rendelkező emberek nagyobb valószínűséggel jobban megértik egészségüket, a rendelkezésükre álló kezeléseket, és több készséggel rendelkeznek egészségük kézbentartásához. A magasabb végzettséggel rendelkezők arról is beszámolnak, hogy kevesebb napot töltenek ágyban, és betegség miatt kevesebb munkanapot hiányoznak. Nemzetközi tanulmányok összekapcsolják az oktatást az egészséget meghatározó tényezőkkel, például az egészséges viselkedéssel és a megelőző szolgáltatások igénybevételével. A jobban képzett emberek ritkábban dohányoznak, fogyasztanak több alkoholt, vagy illegális drogokat. Valószínűbb, hogy többet sportolnak, biztonsági övet használnak utazás közben, beoltatják magukat, és eljárnak szűrővizsgálatokra (GRALE, 2016).

3) UNESCO (2016). Harmadik globális jelentés a felnőttkori tanulásról és oktatásról. [online] Hamburg: UNESCO Egész életen át tartó tanulás intézete. Elérhető: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002459/245913e.pdf>.



Jó gyakorlat

Az osztrák Alpha-Power projekt (az EAEA Grundtvig Award 2015 országos nyertese) különféle egészségügyi intézmények egészségügyi dolgozóit szólította meg. Speciálisan kidolgozott műhelyek keretében tájékoztatták a gondozó személyzetet, az orvosi-műszaki, az orvosi és az igazgatási személyzetet az alacsony alapfokú végzettséggel rendelkezők nehéz (egészségi) állapotával kapcsolatban. Emellett az egészségügyi szakembereket érzékenyítették az alapvető oktatás és az egészségügy közötti kapcsolatra. Továbbá, a projekt célja volt

- információs anyagokat fejleszteni az információ-terjesztők számára, és útmutatót az elismerésükhöz;
- csökkenteni a hozzáférés akadályait az egészségügy területén;
- erősíteni az alacsony iskolai végzettségűek egészségügyi kompetenciáját.



Kutatási eredmények

A felnőttképzés nem csak kiegészítő módszer a tudás fejlesztésére, hanem proaktív megközelítés és felhatalmazás is a mentális jólét szempontjából. A felnőttek oktatása egy módja annak, hogy az emberek teljesebb és boldogabb, ezáltal egészségesebb életet éljenek, amint azt a kutatások is mutatják. A BeLL-tanulmányban a válaszadók 84% -a tapasztalt pozitív változásokat a mentális jólétében, 83% pedig pozitív változásokat élt meg az életcélja szempontjából, amikor felnőttként tanult (<http://www.bell-project.eu/cms/>).

Élethosszig tartó készségek az egyén számára



Helyes és helyénvaló, ha mindenki rendelkezik azokkal az alapvető készségekkel és képességekkel, amelyekre szüksége van az élethez és a munkához a 21. században. Ez minden bizonnyal magában foglalja az olyan alapvető készségeket is, mint az írás-olvasás és számolás, de az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák felülvizsgált európai referenciakeretében meghatározott, és az Európa Tanács által 2018-ban elfogadott kulcskompetenciákat is. A felnőttképzés olyan készségeket és tanulási tapasztalatokat nyújt, amelyek számos előnyt és célt kínálnak, és számos módon kínálnak támogatást az egyének számára karrierjük és életük során.

Az EAEA tagszervezeteivel és partnereivel együtt kifejlesztett egy „életkészségi keretet”, amely megmutatja az egész életen át tartó és az egész életet felölelő tanulás szükségességét mindenki számára. Az új gazdasági, technológiai és társadalmi fejlemények alapján mindannyiunknak frissíteni kell életkészségeinket.

A felnőttképzés átalakítja az életet és új lehetőségeket kínál. Új munkalehetőségeket teremt, utat biztosít a tanuláshoz, segíti a korai iskolaelhagyókat az oktatásba való visszatérésben, aktivizálja az emberek művészeti és kulturális szenvedélyeit, egészséghez és jóléthez vezet.



Kutatási eredmények

Nem csak a közvetlen tanulási eredmények fontosak az emberek számára: a kutatási adatok (BeLL tanulmány) azt mutatják, hogy a felnőtt tanulók számos előnyt élveznek a nem-formális felnőttképzésben: egészségesebbnek érzik magukat, és úgy tűnik, egészségesebb életmódot is folytatnak; új közösségi hálózatokat építenek és újult jóllétet tapasztalnak. Sőt, úgy tűnik, hogy a felnőttképzésben résztvevő felnőttek motiváltabbak az egész életen át tartó tanulás iránt, és életük javításának lehetőségeként tekintenek rá. Ezekről az előnyökről a hallgatók a kurzusok minden területén beszámoltak, a nyelvektől és a művészetektől kezdve a sporton át az állampolgári oktatásig. Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők számára különösen előnyös a felnőttoktatásban való részvétel http://www.bell-project.eu/cms/?page_id=10.



Jó gyakorlat

Az Egyesült Királyságban a Citizens 'Curriculum egy olyan megközelítés a hátrányos helyzetű tanulók felnőttkori tanulásához, amely biztosítja, hogy mindenki fejlessze angoltudását, matematikai és más „életképességét”. Ez eredményeket és törekvéseket teremt - a munkahelyre való bekerüléskor és a munkahelyen, a tanulásban, valamint a személyes, a családi és a közösségi életben is. A modell elősegíti a helyben megvalósuló tanulást, és bevonja a tanulókat annak tartalmi kialakításába. Összekapcsolja az angol (vagy a más nyelveket beszélőket), az írás-olvasási és számolási készségeket a digitális, pénzügyi, egészségügyi és polgári képességekkel (<https://www.learningandwork.org.uk/our-work/life-and-society/citizens-curriculum/>).

A program kulcsfontosságú eleme annyi készség és képesség összekapcsolása, ahány releváns lehet a kontextusban és a tanulók igényeinek fényében. A rugalmas modell adaptálható és alkalmazható a különböző területeken élők számára és a különböző kontextusokban. A tanterv tervezésében és megvalósításában való részvételen alapuló megközelítés növeli a tanulók elkötelezettségét és motivációját. Az alapkészségek összekapcsolása szélesebb készségekkel és képességekkel pozitív eredményekhez vezet a tanulók számára, ideértve a foglalkoztathatóság változását, a tanulóhoz való hozzáállásuk javulását, a társadalmi és polgári szerepvállalás fokozását és a hatékonyság javulását, ahogyan arról a próba-projekt értékeléseiben számot adtak.

Matematikai készségek

A számtani információk felismerése és használata a mindennapi életben – probléma megoldásra, és a bekövetkező dolgok előre vetítésére és magyarázatára

Írás-olvasás készség

Írásos szövegek értelmezése és létrehozása
– kommunikáció írásos szövegekkel a mindennapi életben, otthon, a munkahelyen, a közösségben
– ezen készségek használata az állampolgári életben való részvételhez

Pénzügyi képességek

Pénzkezelés készsége és azon tanácsadói- és információs szolgáltatások használata, melyek saját pénzügyeink kezeléséhez kellene

Digitális készségek

A computer-támogatású és webes alapú környezet ismerete, digitális eszköz- média és forráshasználat pl. információ keresésre, feladatmegoldásra stb.

Egészség

A saját testi és szellemi jólét gondozásához és mások gondozásához szükséges ismeretek és készségek megléte: egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, alapvető információk megértése (gyógyszerek, csomagolás)

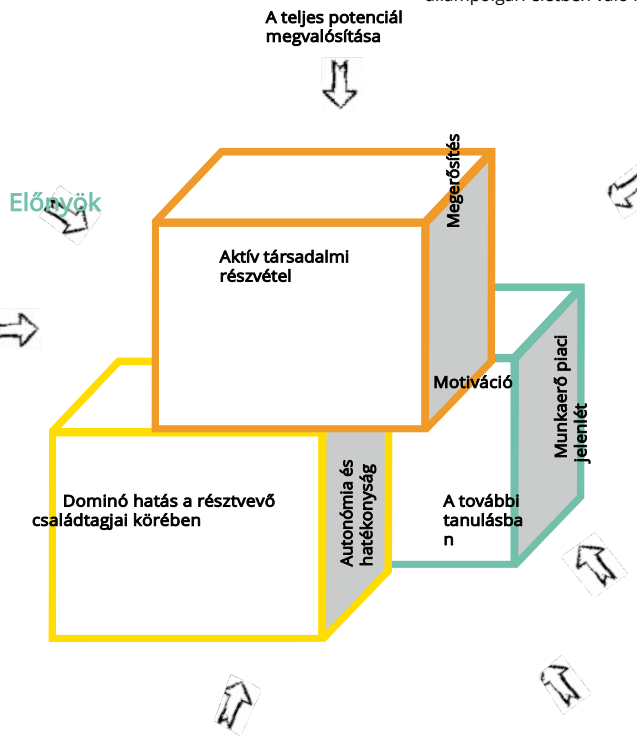
Környezetvédelem

Annak megértése, hogy mindennapi tevékenységeink hogyan hatnak a környezetre (e.g. élelmiszer gyártás és fogyasztás, újrahasznosítás, szemét csökkentés), a fenntartható fejlődés és ezek hatása a környezeti, társadalmi és gazdasági faktorokra

Személyes és interperszonális készségek

Önmenedzsmet, önbecsülés és együttérzés – a másokkal való méltó kommunikáció, konfliktuskezelés és együttműködés

Állampolgári készségek
A demokrácia gyakorlati működésének és annak megértése, hogy hogyan vegyünk részt annak folyamataiban és közösségeiben – a vallási és kulturális különbségek tiszteletben tartása



Társadalmi kohézió és egyen- lőség



Az egyéni iskolai végzettség óriási hatással van az emberek életében rejlő lehetőségekre, kezdve az elérhető munkahelyektől a várható élettartamig. Rengeteg nemzetközi kutatás folyik, amely rámutat, hogy azok, akik kezdeti iskolai végzettségük során jobban teljesítettek, és magasabb végzettséggel rendelkeznek, nagyobb valószínűséggel tanulnak tovább.

A felnőttképzés elősegíti a nagyobb társadalmi mobilitást és mindazokat támogatja, akik nem tudták teljes mértékben kihasználni az alapképzés előnyeit, mind pedig azokat, akiknek felnőttként van lehetőségük továbbtanulni. A felnőttképzés számos lehetőséget kínál az egyének életének javítására az alapkészségek fejlesztésétől a második esély iskolákon át a

nyelvtanulásig, de a társadalmak nagyobb mértékű kiegyenlítését, az igazságosabb társadalmak létrehozását és a nagyobb gazdasági növekedést is elősegíti.

A társadalmi befogadás elérése érdekében szükség van a tanulásban részt nem vevő csoportok elérésére is. Megfelelő módszertannal az emberek jobban részt tudnak majd venni a társadalomban, a demokráciában, a gazdaságban, a művészetekben és a kultúrában egyaránt.

A felnőttkori tanulás különösen nagy hatással van az élet különböző területeiről származó és különböző korú emberek összehozására, a kölcsönös megértés és tisztelet kialakítására, valamint az aktív állampolgársághoz, a személyes fejlődéshez és a jóléthez való hozzájárulásra, amely mind a társadalom, a demokrácia és a társadalmi béke javát szolgálja.





Kutatási eredmények

Kutatások kimutatták, hogy minél kevésbé képesek az emberek sikeresen alakítani az életüket, - amely képesség egész életünkben épül és újjáépül -, annál nagyobb a kirekesztés veszélye (<https://eaea.org/project/életképességek-Európáért-Ise/>). Ezért kulcsfontosságú a felnőttkori tanulás és az oktatás. A felnőttképzés szélesebb körű előnyeit - a megszerzett készségek és képesítések mellett - két mechanizmus révén éri el:

1. Személyi jellemzők és képességek: A felnőttképzés és a tanulás erősíti a kulcsfontosságú készségeket, képességeket és személyes erőforrások fejlesztését, valamint megerősíti az egyén hitét abban, hogy tudja kezelni a hátrányos helyzeteket.
2. Társadalmi interakció: A felnőttképzés lehetővé teszi a hasonló és heterogén társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező egyének és csoportok hozzáférését, ösztönzi a társadalmi kohéziót és lehetőséget nyújt a társadalmi részvételre.



Jó gyakorlatok

Svédországban nagyon jó eredményeket értek el a Study nevű motivációs népfőiskolai tanfolyamon, amely a fiatal álláskeresőket hivatott ösztönözni tanulmányaik folytatására. A tanfolyam után a résztvevők mintegy 40%-a folytatta tanulmányait, vagy a munkáját, és több mint kétharmad motiváltnak érezte magát a tanuláshoz, és úgy vélte, hogy az oktatás a munkához vezető út. Svédország egész területén speciális népfőiskolai tanfolyamokat szerveznek a bevándorlók számára, hogy támogassák beilleszkedésüket a svéd társadalomba, valamint tanulmányi köröket szerveznek a menedékkérők számára. Ezek a speciális erőfeszítések azért lehetnek sikeresek, mert már meglévő kompetenciákon alapulnak, és államilag finanszírozott szervezetek működtetik őket a felnőttképzés országos struktúráján belül.

A La Verneda - Sant Martí-i spanyol felnőttképzési központban az első alkalommal iskolába lépő emberek fogadását fontos feladatnak tekintik, amelynek keretében egyénileg foglalkoznak mindenkivel. Időt szánnak minden egyes emberre, aki az iskolába érkezik. Az előző évek tanulói döntő szerepet játszanak a csoportok fogadásában, regisztrációjában és kijelölésében, mivel rendelkeznek azzal a kommunikációs tapasztalattal és annak megértésével, hogy milyen először ott lenni. Annak eldöntése, hogy egy új résztvevőt melyik szintre osztanak be, az párbeszédre és konszenzusra alapul. Figyelmet fordítanak arra, hogy minden ember megértse a folyamatot, amelyben részt vesz, és abba a csoportba és szintre kerüljön, ahol a legtöbbet tanulhatja. Ugyanakkor a személyzet és az önkéntesek ügyelnek arra, hogy ne érezzék a résztvevők úgy, hogy tesztelik őket.

Foglalkoztatás és munka



A tanulás és a munka közötti pozitív kapcsolat nyilvánvaló: a tanulók, az alkalmazottak, a vállalkozók és az önkéntesek innovatívabbak és eredményesebbek, ami egyúttal versenyképesebbé és sikeresebbé teszi a vállalatokat. Digitalizáció, nemzetközivé válás, szolgáltatás-orientáció, rugalmassá tétel: a munkaerőpiac mindezen megatrendenciáinak egy közös vonása van: emelik és megváltoztatják a munkavállalókkal szembeni kompetencia elvárásokat. Ez nem új fejlemény, ami újdonság, hogy az igények minden eddiginél gyorsabban változnak és nőnek.

Ezek a tendenciák párhuzamosan növekednek a foglalkoztatottak alkalmazkodási ütemével, amellyel a folyamatos változáshoz és az új kompetenciák megszerzéséhez kell alkalmazkodniuk. A szakmai kompetenciákat rendszeresen frissíteni kell, és a meta-kompetenciák, úgymint a szociális és kommunikációs kompetenciák elengedhetlenné válnak. Ezért logikus, hogy a munkaerő-piaci fejleményekről és a munka jövőjéről szóló szinte valamennyi tanulmány ugyanarra a következtetésre jut: a folyamatos átalakulás elsajátításához a folyamatos képzés és a munkahelyi tanulás egyszerűen elengedhetetlen, nemcsak az alacsony képzettségű alkalmazottak, hanem mindenki számára.

A felnőttkori tanulás hasonlóképpen növeli a munkanélküliek körében az ellenálló képességet, és egyúttal csökkenti a bizalomvesztést, ami a három hónapnál hosszabb munkanélküliség következménye.

A megfelelő készségekkel nem rendelkező emberek rendkívül kiszolgáltatottak a munkaerőpiaci változásoknak. Ez folyamatos beruházásokat igényel az oktatásba és képzésbe, ezért az EAEA kiemeli a továbbképzés fontosságát, és hangsúlyozza, hogy minden tanulás jó a foglalkoztatás szempontjából.



Kutatási eredmények

A Cedefop (2012) „Jövőbeli készségkínálat és kereslet Európában - előrejelzés” című kutatási tanulmánya arra a következtetésre jutott, hogy (..) szükség van a kormányok, vállalkozások és magánszemélyek oktatásba és képzésbe történő befektetésének fenntartására, sőt növelésére, a jelenlegi megszorítások nyomása ellenére is. Leginkább a felnőtt munkavállalóknak kell megbirkózniuk a jövőben bekövetkező változásokkal, és azoknak, akiket foglalkoztatásban kell tartani. Biztosítani kell azokat a lehetőségeket, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy a munka bármely szakaszában tanulhassanak és képesek legyenek különböző munkákra. Ha ezek a lehetőségek nem biztosítottak, akkor növekszik annak kockázata, hogy az alacsonyán képzett emberek ma tartósan munkanélkülivé válnak. (http://www.cedefop.europa.eu/files/5526_en.pdf)



Jó gyakorlat

Svájcban 2018-ban indítottak el egy állami programot a munkahelyi alapkészségek elsajátításának előmozdítására. A program azokat a vállalkozásokat támogatja, amelyek beruháznak a foglalkoztatottak alapképzésébe, hogy azok így képesek legyenek jobban megbirkózni a munkaerőpiac átalakulásával. A program a svájci GO projekt kapcsán szerzett pozitív tapasztalatokon alapul. A projekt bebizonyította, hogy a munkahelyi alapkészségek elsajátítása rendkívül hasznos mind a munkavállalók, mind a munkaadók számára. (<https://www.sbf.admin.ch/sbf/de/home.html>)

Digitalizáció



A mai társadalom reagál a negyedik ipari forradalomra: a digitalizációra, amely felforgatja a munkaerőpiacokat, és alapvetően megváltoztatja a munkát, valamint az oktatás és a képzés jellegét és jövőjét. A digitalizáció lehetőségeinek, kihívásainak a munkára és a tanulásra gyakorolt hatását fontos megérteni minden felnőttnek, aki egész életén át tanul. Kulcsfontosságú a személyes kiteljesedés és fejlődés, a foglalkoztathatóság, a társadalmi befogadás és az aktív állampolgárság támogatása szempontjából. Most mindenkinek megfelelő szintű digitális kompetenciával kell rendelkeznie ahhoz, hogy aktív szerepet vállalhasson a társadalomban.

Az EAEA mélységesen aggódik amiatt, hogy az európai felnőtt lakosság 43%-a nem rendelkezik alapvető digitális készségekkel. Azok a felnőttek, akik nem rendelkeznek megfelelő szintű készségekkel, a társadalmi kirekesztés magas kockázatának vannak kitéve. 2024-re a digitális készségeket igénylő szerepek 12%-kal fognak növekedni. A digitális eszközök használatának képessége a következő öt évben kritikus fontosságúvá fog válni. A digitalizáció

nyújtotta lehetőségekkel való élni tudás képessége azonban nem egyenletesen oszlik el. A sérülékeny és marginalizált felnőttek a jövőben kettős hátránnyal szembesülhetnek a változások tudatosságának, vagy az alkalmazkodás eszközének hiánya miatt. Az EAEA elismeri annak fontosságát, hogy minden felnőtt hozzáférjen az oktatáshoz és a képzéshez mind az alapszintű, mind a középszintű digitális készségek terén.

A technológia megváltoztatja a tanítást és a tanulás jövőjét is, számtalan eszközt kínálva az oktatás, a tanítás és a tanulás módjának javításához. Fontos, hogy az oktatók használják ezeket az eszközöket munkájuk javítására, gyakorlati közösségek létrehozására, ismeretek és készségek megosztására. Ezért szükség van az infrastruktúrához és a képzéshez való jobb hozzáférésre.

A digitalizáció már megváltoztatta és a jövőben is változtatni fogja életkörülményeinket, mobilitásunkat, környezetünket, kommunikációnkat és az élet több más területét is. Ez módosítja a változások kezeléséhez szükséges életképességeket, és a tanulók társadalmi részvételhez szükséges igényeit is. A felnőttképzés biztosítja a szükséges életképességeket, de egyúttal előrevetíti és alakítja a jövőbeli fejleményeket is.



Kutatási eredmények

A Világgazdasági Fórum publikációja (2016) Global Challenge Insight Report (Globális kihívás: A munkahelyek jövője - Foglalkoztatási, készség- és munkaerő-stratégia a negyedik ipari forradalomhoz) arra a következtetésre jutott, hogy egyszerűen nem lehet átvészelní a jelenlegi technológiai forradalmat úgy, hogy arra várunk, majd a következő munkaerő generáció felkészültebb lesz. Ehelyett alapvető fontosságú, hogy a vállalkozások aktív szerepet vállaljanak a jelenlegi munkaerőjük átképzési támogatásában; az egyének proaktívan álljanak hozzá az egész életen át tartó tanuláshoz, és hogy a kormányok gyorsan és kreatívan teremtsék meg az erőfeszítések támogatását lehetővé tevő környezetet.

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf



Jó gyakorlat

A HackYourFuture (Hackeld meg a jövőd) egy oktatási program, amely segít a hollandiai menekülteknek elsajátítani a számítógépes programozást és teljes webes fejlesztőkké válni. A program arra összpontosít, hogyan tanítsa meg gyorsan a tanulókat arra, miként programozzák és fejlesszék a munkaerőpiaci kereslethez szükséges készségeket, és összekapcsolja a hallgatókat a programozókat alkalmazó cégekkel. Más szavakkal, a program projekt-alapú tanulással működik, ahol a diákokat arra készítetik, hogy dolgozzanak ki dolgozzanak fel együtt saját ötleteket, és mindeközben tanuljanak. A programban a legtöbb tanulás online történik egy oktatási weboldalon keresztül, de Amszterdamban minden hétvégén személyes találkozók is vannak. Az első leckék után néhány hónapon belül a menekültek elkezdik felépíteni saját projektjeiket. Eddig a diplomások közül 20-at helyeztek el munkahelyeken és szakmai gyakorlatra több vállalatnál Hollandiában. <http://www.HackYourFuture.net/#/>

Migráció és demográfiai változások



A felnőttképzés létfontosságú szerepet játszik az európai migrációs és menekültügyi helyzetben. Az ügryről folyó vitából hiányzik az, hogy az állami politikákban (beleértve az oktatást is) összpontosítsanak a migráció előnyeinek maximalizálására, az emberek társadalmi beilleszkedésének támogatására, valamint a szolgáltatásokra és az infrastruktúrára gyakorolt helyi nyomás kezelésére.

Biztosítanunk kell a hozzáférést a megfizethető tanulási lehetőséghez, el kell ismernünk és érvényesítenünk kell a korábbi tanulásukat, valamint nyelvi képzést kell biztosítanunk a migránsok számára, amivel lehetőségük nyílik arra, hogy aktív állampolgárokká váljanak új hazájukban.

A (inter)kulturális párbeszéd megvalósítása elősegíti az őslakosok és az új polgárok közötti eszmecserét. Segít megérteni a migránsoknak új hazájuk kultúráját és társadalmi szerződéseit, a befogadó állampolgároknak pedig lehetőséget ad, hogy értékeljék a különböző szokásokat, és országukat tanácskozó demokráciává alakítsák.



Egy tanuló története

Fatima édesanyjával és két testvérével 2013 novemberében érkezett Írországba. Három hónapig Dublinban élt, majd családjával együtt Tullamore-ba költözött. Fatima menekült, Afganisztánból származik. Iránon át utazott Szíriába, ahol három évig élt. Írországba érve az Igazságügyi Minisztérium nyelvórákkal támogatta. Fatima túlszegregáltnak találta az osztályokat, és jobban be akart illeszkedni az írek közé. Ezután elmondták neki a szakképzési lehetőségek (VTOS) opcióját, és a szakképzésben most már befejezte első évét. A VTOS tanfolyam kétéves tanfolyam, és bár a hallgatók általában az első évben az elsős bizonyítványt, második évben pedig a záró bizonyítványt nyerik el, Fatima úgy érezte, hogy képes egyszerre két záró tantárgyat tanulni, így a Tullamore továbbképző központ támogatásával fizikát és kémiát tanult. Gyakorlati munkája során az Athlone IT szolgáltatásait is igénybe vette. Fatima nagyon ambiciózus és kiválóan beszél angolul, úgy érzi, hogy a Laois és az Offaly Oktatási és Képzési Testület nagyban támogatta, és ő maga pedig nagy reményeket fűz a saját jövőjéhez.

A hosszabb ideig élő és dolgozó népesség előregedésével Európa-szerte nagy demográfiai elmozdulásokat tapasztalunk. Az idősebb emberek a népesség nagy és növekvő részét alkotják, és ez fontos és alapvető módon megváltoztatja társadalmainkat. A demográfiai változások kezelése érdekében Európának olyan polgárokra van szüksége, akik a lehető leghosszabb ideig maradnak egészségesek és aktívak.

Az EAEA elkötelezett az aktív időskor mellett, és közös jövőképet ösztönöz az idős emberek aktív részvételével kapcsolatban. A tanulás sok ilyen lehetőséget nyújt, és az aktív időskor csak akkor garantálható, ha ebben a korban is biztosított számukra a tanulás. A kutatások azt mutatják,

hogy a tanuló idős emberek aktívabbak, több társadalmi kapcsolattal rendelkeznek, többet önkénteskednek, hosszabb ideig dolgoznak és egészségesebbek. Ezért magas színvonalú tanulási lehetőségeket kell biztosítani minden idős ember számára, amelyhez viszont szükség van a megfelelő politikákra, finanszírozásra, struktúrára és hozzáférésre. A tanulásnak még nagyon idős korban is pozitív hatásai vannak.

Ezenkívül az intergenerációs tanulás mind az idősebb, tapasztalt emberek, mind a fiatalok számára lehetővé teszi, hogy profitáljanak egymás tudásából; másrészt, a közös intézkedések megerősítik a generációk közötti szolidaritást az európai társadalmakban.



Kutatási eredmények

Korunk egyik legnagyobb kihívása, hogy a társadalom hogyan törődik a demenciában szenvedőkkel; hogyan tudják és akarják megőrizni függetlenségüket és aktívak maradni. Már vannak olyan kezdeményezések és intézmények (például a holland Hogewey és az Egyesült Királyság-beli Leicesterben található Aigburth Idősek Otthona), amelyek foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Innovatív, humánus módszereket fejlesztettek ki a demens emberek gondozására. Az időskori tanulás központi fogalom mindig ezekben intézményekben és kezdeményezésekben, a tanulók pedig pozitív érzelmi vagy mentális egészségi előnyökről számolnak be. A kutatók azt feltételezik (Snowden, 2001, Simone és Scullin, 2006), hogy a mentálisan stimuláló tevékenységeknek pozitív és tartós hatása van az agyi képességekre, sőt megelőzhetik vagy késleltethetik a demenciát és az Alzheimer-kórt (<https://scholarcommons.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?cikk=1144&context=pszichés>).



Jó gyakorlat

Az európai NEET-U projekt a 21. század két legfontosabb társadalmi és oktatási kihívását ötvözte: hogyan lehet reaktiválni a növekvő számú, szociális és oktatási potenciállal rendelkező idős embereket, és hogyan lehet kulcsszereplővé tenni őket az Európában drámaian növekvő NEET-fiatalok és más társadalmi kirekesztett rétegek visszaintegrálásában. A program keretében egy négynapos maratoni Hackathon-t szerveztek, egy kreatív digitális projekt kidolgozása céljából. Több mint 70 idős embert mozgósítottak, és felkérték őket, hogy hozzanak családi vagy régi képeket, amelyek számukra fontos emlékeket tartalmaznak. Ennek eredményeként nyilvános kiállítás készült nagy és közepes formátumú fényképekből, amelyeket „analóg emlékekből” készítettek és digitálisan vetítettek a belváros falaira, ajtóira és sarkaira. A NEET-korúak és az idősek is sok új készséget sajátítottak el, bizalommal lettek egymás iránt és rájöttek, hogy sok képességgel, erősséggel, tapasztalattal és személyes tulajdonsággal rendelkeznek. Az idősek újfajta közvetítőként léphetnek fel a hálózatok és a kapcsolattartók körében, valamint az új szociális vállalkozók érdekében (<http://www.neetu.eu>).

Fenntarthatóság



A fenntarthatóság ma már egy gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókkal rendelkező globális kihívás. A felnőttképzés nemcsak a készségek, ismeretek és kompetenciák biztosításával járul hozzá a fenntarthatósághoz. A társadalmi befogadás, az aktív állampolgárság, az egészség és a személyes jólét szintén a legelterjedtebb célok közé tartozik. A felnőttképzés tájékoztatást, vitateret és kreativitást nyújt az új életmódhoz, új projektekhez és a fenntartható fejlődés számára szükséges új megközelítések kialakításához.

A globális Agenda 2030 céljaira való tekintettel a felnőttkori tanulás hozzájárul a fenntartható fejlődés mind a 17 céljának (SDG-k) eléréséhez azáltal, hogy megalapozza a társadalmi, politikai, gazdasági, ökológiai és kulturális szféra változásának alapjait.

A 17 cél mindegyike magában foglal legalább egyet a fogalmak közül: a tanulást, a képzést, az oktatást vagy legalább a képzés-tudatosság növelését. Ugyanakkor a felnőttképzés és az egész életen át tartó tanulás nemcsak transzverzális cél és módszer a fenntartható fejlesztési célok elérésére, hanem konkrét cél is. Az SDG 4 szerint mindenkinek biztosítani kell az inkluzív és méltányos minőségű oktatást és az egész életen át tartó tanulást.

A felnőttképzés hatalmas mértékben járul hozzá a fenntartható, intelligens és inkluzív növekedés lisszaboni menetrendjéhez. A felnőttképzés elősegíti a munkahelyteremtést és a növekedést, valamint az egységes digitális piacot. A fenntarthatóság támogatásával a felnőttképzés hozzájárul az energia unióhoz és az előre tekintő éghajlatváltozási politikához. A felnőttképzés erősíti az egységes piacot, például a munkavállalók szabad mozgásához szükséges készségek biztosításával, valamint támogatja az európai értékeket és bizalmat.





Kutatási eredmények

A biológiai és kulturális sokféleség kölcsönhatásáról szóló tanulmányok azt mutatják, hogy a példák 95% - ában földrajzi átfedés van a magas biológiai és kulturális sokféleség között (Alcorn, Clover et al. 2010 szerint). A hagyományos helyismeretek értékes forrásait azonban a szervezett oktatási programok nem teljesen értékelik, és nem osztják meg és fejlesztik széles körben - bár sok szempontból erősen befolyásolhatják a közösség ellenálló képességét, beleértve az éghajlatváltozás hatásaival gyakran összefüggő természeti katasztrófák növekvő kockázatainak megelőzését, vagy csökkentését. Egy másik paradigmaváltást - a kiszolgáltatottságtól az „ösztönző közösség” közös fejlesztése felé - pedig nehéz megvalósítani a felnőtt polgárok oktatási programokban és tevékenységekben való részvétele nélkül (Orlovic Lovren és Pejatovic 2015)⁵.

Jó gyakorlatok



A DVA International „Innováció a felnőttképzésben” pályázati programja keretében a „Shuqura” interaktív múzeum a „Napkonyha vagy paraboloid napfénysütő” elnevezésű projektet valósított meg. A projekt célja a napfény energia felhasználásának bevezetése volt, amely az egyik leghatékonyabb természeti erőforrás, és amely támogatta a környezetbarát szoláris főzési módszer népszerűsítését Grúziában. Ebből a célból a Shuqura Múzeum öt napfőzőt hozott létre és elosztotta ezeket öt grúziai felnőttképzési központban. A projekt növeli a természeti erőforrások hatékony felhasználásának tudatosságát, és a helyi közösségnek alternatív energiafelhasználási módot kínál. A felnőttképzési központok a szolár tűzhelyet használják a közösségi, gasztronómiai órák és a nyilvános szabadtéri rendezvények alkalmával. Ezen túlmenően az összes érintett központ létrehozott ökológiai tanácsadási szolgáltatásokat, és a helyi közösségekkel együttműködve információkat terjeszt az ökológiai kérdésekről, beleértve a fenntartható épületeket és anyagokat, valamint a társadalmi és környezeti fejlődést is.

Az osztrák Umweltberatung (öko-tanácsadás) az energiahatékonysági vezetői engedélyt (EEDL) dolgozta ki. Az EEDL a háztartások, a kis- és középvállalkozások, valamint a közösségek energia megtakarításának eszköze az éghajlat-védelem és az energiatakarékosság igényeinek kielégítése érdekében. Az energiatakarékosság a mindennapi életben hozzájárul az energiaköltségek csökkenéséhez, ami különösen fontos a szegénység által veszélyeztetett emberek és háztartások számára. Az energia tudatos felhasználása, valamint az energiatakarékos életmód és magatartás kialakítása ezért szintén hozzájárul a költségek csökkentéséhez, és segíti a szegénység elleni küzdelmet. Az energia tudatos felhasználása a munkahelyi környezetben a költségcsökkentés révén hozzájárul a versenyképesség növeléséhez. A vállalkozás által támogatott erőforrás-kezelés arra is ösztönözheti a munkavállalókat, hogy hozzájáruljanak a magánéletük fenntarthatóságához (<http://www.umweltberatung.at/ueber-uns-international> and <https://energie-fuehrerschein.at/>).

⁵ Lovren, VO és Popović, K. (2018). Az egész életen át tartó tanulás a fenntartható fejlődés érdekében - a felnőttképzés lemaradt? In Leal Filho, W., Mifsud, M., & Pace, P. (szerk.), Handbook of Lifelong Learning for Sustainable Development (1-17. O.). Springer, Cham..

Felnőttképzés és nemzetközi irányelvek



Amint a jelen kiáltvány is mutatja, a felnőttképzésre a legtöbb európai és nemzetközi politika végrehajtásához szükség van:

- A felnőttképzés ismeretterjesztő és felhatalmazó akciókat hajt végre, hogy elérje és támogassa azokat, akik a tanulástól és a munkától a legtávolabb esnek, és azokat, akik a legkevésbé részesültek alapképzésben
- A felnőttképzésre szükség van, hogy csökkentsük az alacsony alapképzettségű emberek számát Európában.
- A felnőttképzés biztosítja az európai polgárok számára a kritikus gondolkodás képességét és a tájékozottságot.
- A felnőttképzés lehetőséget kínál az önbizalom javítására, a társadalmi beilleszkedésre és a munkába állásra, vagy a munkában való előre jutásra.
- A felnőttképzés növeli az európai foglalkoztatási arányt azáltal, hogy az embereket (vissza)állítja a munkába, megerősíti készségeiket és kompetenciáikat, illetve képzettségüket fejleszti.
- A felnőttképzés a társadalmi jogok európai pillérére nyújtja, különös tekintettel az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás első kulcsképzésére, de a többi alapelvre is, azáltal, hogy a tanulót és szükségleteit (pl. a munka és a magánélet egyensúlya, szociális védelem) helyezi a középpontba.
- A felnőttképzés középpontba helyezi az európai stratégia olyan értékeit mint a méltányosság, a társadalmi kohézió, az aktív állampolgárság, valamint a kreativitás és az innováció.
- A felnőttképzés előrelépést jelent a fenntartható fejlődési célok terén, és hangsúlyozza, hogy szükség van minden ember erőfeszítésére . A felnőttképzés biztosítja a szükséges ismereteket és hozzáállást.
- A felnőttképzés erősíti a civil társadalmat és az aktív polgárokat azáltal, hogy elősegíti és biztosítja a szociális és állampolgári készségeket, valamint együttműködik más nem-kormányzati szervezetek érdekeltjeivel.



Irányelvi javaslatok

Az EAEA a következőket javasolja az európai és nemzeti politikai döntéshozóknak:

- Ismerjék fel a nem-formális felnőttkori tanulás előnyeit és fontosságát - az egyén számára, de a demokrácia, a társadalom, a munkaerőpiac, az egészségügyi rendszerek és az infrastruktúra egyéb területei szempontjából is.
- A felnőttkori tanulást és oktatást ismerjék el Európa kulcs-stratégiájaként.
- Használják az Európai Szemesztert a felnőttkori tanulás támogatásának és fejlesztésének kulcsfontosságú eszközeként.
- Az Európai Oktatási Térség váljon egységes, valódi, egész életen át tartó tanulási térséggé, ahol minden szektor azonos státusszal és prioritással rendelkezik.
- Közelítsenek a társadalmi jogok európai pillérének megvalósításához polgárközpontú perspektívából, az egész életen át tartó tanulás szempontját hangsúlyosan alkalmazva.
- Támogassák és segítsék elő az egész életen át tartó tanulást az európai szomszédsági országokban és a világ más részein
- Erősítsék meg a (nem-formális) felnőttképzési struktúrákat, irányelveket és kezdeményezéseket európai, nemzeti, regionális és helyi szinten.
- Építsék be az egész életen át tartó tanulást más közügyekbe és programokba (pl. fenntarthatóság, egészségügy, foglalkoztatás, migráció).
- Fokozzák az együttműködést a tanulás a politika, a gyakorlat és a kutatás között.
- Legyen (több) civil párbeszéd a felnőttkori tanulás érdekében.
- Dolgozzanak ki megfelelő irányítási és finanszírozási rendszereket, amelyek szükségesek a tájékoztatás, a minőségi ellátás és az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növeléséhez.
- Fektessenek be (pénzügyileg) a (felnőtt) oktatásba, és ezt tekintsek megtérülő befektetésnek, nem pedig költségnek.
- Hozzanak létre koherens, egész életen át tartó tanulási rendszereket, amelyek lehetővé teszik a haladást a validálás és elismerés révén is
- Támogassák és finanszírozzák a közösségekben történő tanulást

A foglalkoztatástól és a növekedéstől kezdve az egységes digitális piacig; az éghajlatváltozástól a belső piacig; a migrációtól a globális kérdésekig és a demokratikus változásokig a felnőttképzés segíti az európai és nemzetközi stratégiák megvalósítását. Eljutni az összetartó, virágzó, békés Európához, amely képes pozitívan kezelni a jövő kihívásait, elengedhetetlen a felnőttképzés.



Kiadó: [Európai Felnőttképzési Társaság- EAEA](#)

Szöveg: Gina Ebner és Ricarda Motschilnig (EAEA), az EAEA tagjai, az Igazgatóság és a Titkárság támogatásával.

Tördelés: Sanna Lehti

Év: 2019

Magyar fordítás: Magyar Népfőiskolai Társaság
fordította: Dr. Balogh Zsuzsanna



Ministry of
Education
and Culture



Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ez a kiadvány a finn Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatásával jött létre.

Az Európai Bizottság támogatása a kiadvány elkészítéséhez nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely csak a szerzők véleményét tükrözi, és a Bizottság nem tehető felelőssé a kiadványban található információk bármilyen felhasználásáért.



**EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS**

Mundo-J, Rue de l'Industrie 10, 1000 Brussels
Tel. +32 2 893 25 22 eaea-office@eaea.org
www.eaea.org